

ПРОЛОГ

1988 РІК
КОРОЛІВСТВО ШВЕЦІЯ
УППСАЛА ЛЕН
УППСАЛА

— **А**бодай тобі... Старий атлас анатомії із подертим корінцем, якого за-ледве трималася вицвіла палітурка, хитнувся та з гучним «лясь» упав на підлогу. Книги завжди намагалися вислизнути з-під мокрих від поту рук викладача, і не сказати, що це його дратувало, втім і не додавало втіхи — просто таким був Альвар Сьодестрьом, професор медицини — криворуким і поспішним. Аби підібрати норавливий атлас, потрібно було виконати майже акробатичний трюк, утримуючи неврівноважену гору малих картонних пакунків.

— Допомогти? — почувся голос за його спиною.

Кілька не дуже спритних рухів, і книга знову опинилася на горі стосу.

— Бачу, що ні.

Чоловік, якому належав голос, лагідно усміхнувся, достоту як батьки до своїх дітей. Та й сам Гюстав Ерікссон за природою нагадував турботливого батька з великим животом та добрим лицем, яке вміло грало з навколишніми тінями. Ось і зараз він по-батьківськи підтримав Альвара, збивши коробочки у рівний стосик.

— Дякую, Гюставе, — професор Сьодестрьом здмухнув норавливу чуприну з очей, — я завжди такий, коли поспішаю.

— Поспішаєш? Хіба розтин не на завтрашній ранок запланований? — запитав Ерікссон.

— Так, однак на ранок у мене... — Сьодестрьом відмахнувся, — краще, щоб усе необхідне чекало на мене в анатомічному театрі ще до початку лекції.

— Тоді дай допомогу: я такий старий, що мої єдині справи на вечір — тупитися в газету. Хоч якось розважуся.

— Якось упораюсь, дякую.

— Гаразд. І що завтра у порядку денному?

— Вражений мозок після геморагічного інсульту. Випадок із аневризмою.

— Видовище не з приємних. І все це, — професор Ерікссон вказав на коробки, — потрібно для лекції? Більше схоже, що ти зібрався відкрити власну операційну. Мені б вистачило самого скальпеля, молотка та, мабуть, зубила.

Знову сміх.

— Ви ж мене знаєте — педант, який починає працю тільки тоді, коли відстань від краю столу до записника має рівно вісімнадцять сантиметрів, ні більше, ні менше. Таким вже вродився, — Альвар Сьодестрьом кивком показав на пакунки. — Та й працюється мені продуктивніше саме зі своїм, рідним інструментом.

— Певен, студенти тебе ненавидять.

— Вони змушені любити мій предмет, а не мене.

— Ніхто не змушений бодай щось любити.

— Примус із благою метою є не менш благою справою, Гюставе.

— Точно ненавидять, — вкотре гикнув його колега. — Гаразд, тоді до зустрічі.

Абияк утримуючи стос речей для завтрашньої лекції, Альвар Сьодестрьом вибіг із університету. Його зустрів похмурий, сповнений вологи вечірній скандинавський вітер. Чоловік здригнувся, підняв плечі, у такий спосіб ховаючи шию від холодних поколювань за комірцем. Погода в Упсалі не надто полюбляла звичне поняття раннього літа, висуваючи свої вимоги до вечора, тому місцеві завбачливо вдягалися тепліше, тримаючи під пахвою парасолю. Альвар не мав змоги вхопити із собою одразу все, тому, щойно зробив крок на освітлену вуличними ліхтарями вулицю, з полегшенням зауважив, що злива, яка тероризувала місто від самого ранку, закінчилася.

Рушив уздовж Верхнього Слоттсгатана в обхід головної будівлі своєї ж альма-матер. Густавіанум — один із корпусів, у якому наступного ранку мала відбутися лекція із розтином — містився одразу за парком. Над острівцями фігурних кущів та густих дерев виглядали дві гостроверхі вежі нещодавно добудованого катедрального собору.

Парк закінчився так само раптово, як і почався. Підтюпцем перебігаючи дорогу, Альвар Сьодестрьом порівнявся із білявою, строго прямокутною спорудою, яку в університеті використовували і як виставковий музей. Густавіанум тиснув величчю єдиного купола, вздовж основи всіяного десятком високих вікон. Часто, разом із сусіднім собором, він слугував своєрідним орієнтиром для студентів-першорічок. Наразі всередині панувала темрява, спокусливо закликаючи розігнати її теплим жовтавим світлом лампи. Саме це Альвар і мав намір зробити.

Вечірня пора перетворила Густавіанум на порожній лабіринт коридорів із вишуканим декором. Тиша оповила професора медицини, на тлі якої важкий подих здавався справжньою інструментальною симфонією. Електричні лампочки, схожі до святкових гірлянд, протинали стелю то тут, то там. Проймаючи перший поверх не становило труднощів, а от ближче до сходів коридор починав скидатися на спортивний майданчик із перешкодами. Другий поверх був завалений нескінченною кількістю ящиків та громіздких контейнерів, більшість були дерев'яними, ще не збиті цвяхами, заповнені пухким матеріалом, який убезпечував дорогоцінні реліквії під час транспортування. Кришки лежали зіпертими об стінки. Підготовка та пакування додали неабиякий хаос у будні працівників Густавіанума, а головне — Альвару Сьодестрьому, який тепер був змушений обережно обходити все це тонкою лінією. Він відчув себе цирковим гімнастом, який утримував рівновагу, йдучи по натягнутому канату. Несподівано носак черевика наштовхнувся на один зі стовпців огорожі, права рука сіпнулася, й чоловік заледве не впустив пакунки.

— *Скіт!* — лайнувся. Тоді озирнувся. — Хуго! Хуго, де тебе біси носять?

У відповідь тиша. Здоровило, якому довірили нічну охорону виставкових контейнерів, мав би снувати безлюдними коридорами та почісувати круглого живота, як то робив зазвичай. Професор озирнувся, хоч у темряві це було безглуздо, ще раз гукнув,

проте жодного натяку на присутність іще когось живого у стінах Густавіанума не було. Ймовірно, Хуго набридло, й він завалився спати у своїй тісній комірчині. Безвідповідально, зважаючи на нещодавній інцидент із проклятими рунами.

— Поговорю завтра із ректором, — промимрив собі під носа, здмухуючи чуприну разом із зайвими думками. Перехопив куттик коробки та впевнено почимчикував далі, — мосьпанові буде вельми цікаво дізнатися, чим займаються його службовці.

Приміщення анатомічного театру розташовувалося на горіщі. Дах увінчаний високим куполом із багатьма вікнами, крізь які вдень просочувалося достатньо світла, щоб глядачі навіть із найвищих рядів могли в деталях роздивитися органи розітнутих мерців. Зазвичай приміщення використовували тільки зранку, тому не було жодних електричних лампочок, хіба одна-дві гасові, які висіли на стіні при вході. Відчинивши двері заздалегідь стиснутим у руці ключем, професор Сьодестрьом поринув у морозний морок. Усередині досі стояв сморід мертвечини від учорашнього розтину, але йому було не звикати. Під супровід скрипу дерев'яного паркету професор намацав бічну перегородку й попрямував уздовж неї, доки ногами не відчув сходинки — спуск до сцени. Отже, ліворуч повинен бути прохід до першого ряду стоячих глядацьких місць та широкі поручні, на які зручно спертися. Сьодестрьом стегном відчув перило і, молячись, щоб не схибити, виклав пакунки на глядацьке місце.

— Хух, — видихнув він.

Витер із чола краплину холодного поту й так само повільно пішов назад до дверей. За мить у руках опинилася одна з гасових ламп.

— Ну ж бо, — запалити сірника та наосліп підпалити ґніт було ще тим завданням.

Короткий спалах, і слабкий теплий вогник заповнили нутрощі скляного ковпака. Підкрутивши гвинтик, Альвар освітив навколо себе самотній острівець анатомічного театру, тоді вже значно веселіше крутнувся на п'ятці в бік викладених особистих речей — залишилося перекласти їх на круглий столик біля анатомічного столу для розтинів. Утім щойно він спрямував світло до середини лекційного амфітеатру, дещо впало йому в око. Дещо незвичне. Те, чого аж ніяк не могло бути.

— Що за чортівня?